

■ Кніжны дом

ВЯРТАННЕ «ВЯНКА»

Аматары кнігі ведаюць: каб знайсці рэдкае, нават старажытнае выданне варты перадусім выправіцца ў «Вянок», што месціцца на беразе Свіслачы і спецыялізуецца на букіністыцы. Але ўлетку на інтэрнэт-сайтах пачалі з'яўляцца трывожныя навіны пра закрыццё крамы на рамонт і яе далейшы лёс, які на той час падаваўся нявызначаным. Не так даўно стала вядома, што «Вянок» усё ж не спыніць свайго існавання, але зменіць уладара і будзе працаваць у крыху іншым профілі. Так, крама ўвайшла ў вялікую сетку «Белкнігі». На пытанні «Звязды» пра лёс гэтай кнігарні пагадзіўся адказаць дырэктар «Белкнігі» Аляксандр ВАШКЕВІЧ.

Фота Кастуся ДРОБАВА

— Магазін «Вянок», які пачаў працаваць у 1980-я гады, першапачаткова ўваходзіў у склад сеткі «Белкніга». Потым ён перайшоў на баланс Паліграфкамбіната імя Якуба Коласа. Але варты разумець, што гэта перадусім паліграфічнае прадпрыемства, спецыялізаванае на друку кніг, а не іх продажы. Таму і эканоміка, і асартымент тавараў у краме не зусім адпавядалі яго профілю дзейнасці. Пытанне стаяла нават пра закрыццё «Вянка». Натуральна, «Белкніга» як найбуйнейшае кнігагандлёвае прадпрыемства нашай краіны не магла пагадзіцца з гэтым, таму мы вырашылі вярнуць «Вянок» у сям'ю сваіх крам.

— Пасля рамонту і змены ўласніка кнігарні ці адбудуцца змены ў профілі крамы? Яна застанецца скіраванай на букіністыку?

— Магчыма, профіль крамы крыху зменіцца. У сетцы «Белкні-

гі» не адзін магазін спецыялізуецца на букіністыцы. Больш за тое, мы супраць таго, каб букіністыка ператварылася ў пэўнага кштальту «здачу бутэлек» — калі можна знайсці кнігі на сметніку і прынесці іх у магазін на продаж. Тут мы перш за ўсё маем на ўвазе рэдкія кнігі, якія прадстаўляюць культурную каштоўнасць і могуць быць патэнцыйна цікавымі сучасным пакупнікам. Гэта не сродак узбагачэння здатчыкаў, якія ўспрымаюць кнігі як другасную сыравіну. Мы павысім патрабаванні да прадукцыі, што будзе здавацца, таксама пашырым у гэтай краме асартымент аддзелаў краязнаўства, турыстычных даведнікаў і кніг пра Беларусь у цэлым, нашу прыроду і дасягненні ў асобных сферах. У тым ліку — на замежных мовах. Так плануем напоўніць скарыстацца размяшчэннем крамы ў турыстычным цэнтры Мінска.

— У нашы дні кнігарні становяцца сапраўднымі цэнтрамі культуры. Тут ладзяцца прэзентацыі, арганізуюцца грамадскія абмеркаванні кніг. «Вянок» будзе запрашаць гасцей на імпрэзы?

— Гэтая кнігарня і сёння працуе ў тэставым рэжыме. Яе афіцыйнае адкрыццё адбудзецца 9 снежня, у 125-ты дзень нараджэння Максіма Багдановіча. Мы запрашаем усіх на вялікае свята кнігі ў Траецкае прадмесце. А пасля «Вянок» сапраўды стане базай кніжнага клуба, дзе пісьменнікі з нашай падтрымкай змогуць праводзіць творчыя сустрэчы, прэзентацыі кніг, аўтограф-сесіі. У гэтым кірунку будзем працаваць з Саюзам пісьменнікаў Беларусі.

— «Белкніга» досыць хутка пашыраецца, адкрываюцца новыя крамы. Магчыма, станеце манапалістам на айчынным кніжным рынку?

— Паралельна з крамамі «Белкнігі» ў нашай краіне адкрываецца многа іншых кнігарняў розных фарматаў. Рынак сёння досыць свабодны. Можна казаць пра даволі моцную сетку oz.by, гэтыя магазіны з проста пунктаў выдачы заказаў інтэрнэт-крамы ператварыліся ў паўнаўладнасныя кнігарні. Сетка «Буквоежка», што складаецца з пяці крам, размешчаных у гандлёвых цэнтрах, так-

Легендарная кнігарня ў Траецкім зноў адчыніць дзверы ў дзень нараджэння Максіма Багдановіча

сама дазваляе казаць пра пэўную сістэму работы. У пачатку снежня ў Мінску адкрывецца крама Cash and Carry з удзелам расійскага капіталу. Гэта магазін дробнага опту, дзе набываць кнігі змогуць прадпрыемальнікі, маленькія суб'екты гаспадарання. Таму сцвярджаць, што «Белкніга» становіцца манапалістам, нельга. Зараз развіваецца гандаль, альтэрнатыўны нашаму, ён досыць моцны. Нават калі казаць пра кропкавыя кнігарні, такія як «Кніжная нара», «Сон у Гогаля».

— Але ж у нас у краіне кніжны рынак, па сутнасці, досыць маленькі. Не страшна ў такім выпадку, што хутка страціце вялікую частку прыбытку і не пераможаце ў гэтай канкурэнцыі?

— Перамагчы павінен мацнейшы — якасцю кніг, іх асартыментам,

знававай палітыкай, новымі формамі продажаў, акцыямі. І тут, канешне, плячо «Белкнізе» павінны падставіць айчынныя выдавецтвы. Бо менавіта з імі мы ў асноўным працуем. Камерцыйныя кніжныя сеткі і крамы не ўдзяляюць неабходнай увагі кнігам беларускіх выдаўцоў, аўтараў, выданням на беларускай мове. Таму я хацеў бы заклікаць пісьменнікаў і выдавецтваў ствараць якасныя творы, цікавыя кантэнт — тады і ў «Белкнігі» будзе добрая будучыня. Мы разам пераможам у канкурэнтнай барацьбе.

— Разважаем у асноўным пра сталіцу. А як жа рэгіёны? «Белкніга» ўжо заклала традыцыю адкрываць ці абнаўляць магазіны ў гарадах, якія прымаюць Свята беларускага пісьменства. Ці плануеце налета звярнуць увагу на Полацк?

— У Полацку працуе кнігарня нашай сеткі. Зараз мы думаем пра тое, каб гэты магазін абнавіць, перафармаціраваць знешне і па прынцыпах работы. Магчыма, ва ўзаемадзейні з мясцовымі ўладамі зможам адкрыць і новую кнігарню. Зразумела, што для такога вялікага горада, значнага культурнага цэнтра адной кніжнай крамы недастаткова.

Марына ВЕСЯЛУХА. vesialuha@zviazda.by

■ Пасля падзеі

СПАСЦІГНУЦЬ НЕСПАСЦІГАЛЬНАЕ

У кінапрэсы не было дэбатаў на конт уладальніка «Срэбра Лістапада»

Француз Олівер Лакс ужо дзесяць гадоў жыве ў ісламскім каралеўстве Марока — напэўна, гэта можа стаць ключом да лепшага разумення яго карціны «Мімазы», створанай у жанры роўд-муві і разбітай на тры часткі адпаведна пазіцыям для малітвы: схіліўшыся, стоячы, распасцёршыся. Вы толькі ўявіце: аранжавыя пустыні, гарачыя настолькі, што плавіцца экран, наўчаныя коні і стомленыя людзі пераадольваюць горныя ландшафты дзеля жадання шэйха памерці ў роднай Сіджыльмасе, адначасова ў сучасным гарадку натоўп людзей чакае, каму з іх сёння дадуць работу. Мараканская рэальнасць з яе беспрацоўем, дзікасцю, нецывілізаванасцю перамяжаецца містычным шляхам каравана (ці, можа, гэта маральны шлях авантурыста Ахмеда альбо ўласнае спасціжэнне жыццёвых глыбін рэжысёрам). Два вымярэнні пранікаюць адно ў другое — не заўважыш. Гэтым разам дазволі сабе напісаць пра ўладальніка не «золата», а «срэбра» кінафестывалю «Лістапад», якім сталі «Мімазы», з той нагоды, што сама прымала ўдзел у прызначэнні гэтай узнагароды. Дзіўная карціна трапіла ў лік фаварытаў кожнага з пяці членаў журы кінапрэсы «Лістапада».

Дэбютны фільм Олівера Лакса «Усе вы капітаны» зняты ў 2010 годзе. Калі мінулая работа была добра прынятая, то «Мімазы» яшчэ і атрымалі вышэйшую ўзнагароду Тэдня крытыкаў у Канах — аднаго з найважнейшых аглядаў, што праходзіць паралельна Канскаму кінафестывалу. Эфектная загадкавая назва тлумачыцца проста: сцэнарый быў напісаны ў аднайменнай кавярні. Паралельна з «Мімазамі» брытанскі рэжысёр Бэн Рыверс зняў карціну «Неба дрыжыць, і зямля баіцца, і два вокі не браты адно аднаму», першая частка якой паказвае здымку за кадрам «Мімоз», а другая экранізуе апавяданне «Далёкі выпадак» Дэвіда Боўлза, дзе Олівер Лакс выконвае галоўную ролю. Дзве карціны ў выніку адна другую дапаўняюць, але пра гэта пазней.

Бязмежжа пустынь, снежных горных вяршыні, караван і традыцыйнае шматслойнае адзенне, дзіўныя персанажы Шахіб з яго жэстыкуляцыяй, голасам і манерай сябе паводзіць, які зусім не выпадае далучыцца да каравана. Олівер Лакс добра разгледзеў мараканскі краявід, знайшоў у ім

натхненне і ў выніку стварыў нешта наймавернае. Гэта падманліва простая, але з падтэкстам, гісторыя заварожвае — недакладныя межы паміж рэальным і містычным, паўтоны, паўсловы, паўнамёкі. Працуе гэта дзіўным чынам — ты не бачыш гэтыя ніці, затое адчуваеш іх на падсвядомым узроўні. Тут не месца дакладным матэрыялам, тлумачэнням, катэгорыям і іншым страшным словам. «Мімазы», калі дазволіць сабе такое шаблоннае параўнанне, — гэта паззія, прычым вельмі тонкая.

Караван трымае шлях на Сіджыльмасу і з той нагоды, што шэйх адчувае хуткую смерць, людзі вырашаюць скараціць яго праз горы, дарогі якіх ніхто не ведае. У рэшце рэшт, шэйх памірае, тады Ахмед абяцае за грошы давезці цела шэйха да яго радзімы і цягне за сабой яшчэ некалькі чалавек. Караван раздзяляецца — цела шэйха застаецца з Ахмедам. Ці трэба казаць, што жаданне памерлага выканана не будзе: душа яго не адправіцца на спачын, а працягне сваю вандроўку ў хуткім цячэнні горнай ракі.

Адны з самымі захапляльных эпізодаў «Мімоз», можа, і кіно ўвогу-

ле, — гэта фантастычныя праезды трох машын таксі па дарогах пустыні. Яны: гэтыя агні ад фар, узняты пыл, наравістасць — пад падабранае гукавое суправаджэнне выглядаюць тут як частка іншаземных, містычных цывілізацый. Куды яны едуць, чаму ўтраіх, як яны тут аказаліся? Для нашага непрызвычаа нага да такіх антуражаў вока гэта ўвогуле іншапланетна. Сапраўды, у адным з аўтамабіляў той невыпадковы персанаж Шахіб атрымлівае заданне дапамагчы каравану і асабліва сачыць за Ахмедам. Зноў пытанні — хто дае яму даручэнне, хто ён сам, дзеля чаго трэба сачыць за караванам. У пэўным сэнсе гэтыя эпізоды становяцца варыяцыяй кіношнага штампа, калі прадстаўнікі мафіі, гангстарскіх і паўзаконных структур выдуць перамовы ў аўтамабілях. Гэтыя сцэны з адсылкамі паказальныя — пра штамп вы нават не ўспомніце, настолькі іншым, незнаёмым і дзіўным гэта выглядае.

Шахіб накіроўваецца за сваім «аб'ектам», які насамрэч не ведае дарогу да Сіджыльмасы (падману ў астатніх) і ўвогуле не вельмі перажывае за ўдалае выкананне місіі. Для простага гісторыі, ступень умоўнасці якой нам невядомая, ствараецца кантэкст маральны і рэлігійны. «Мімазы» — гэта,

канешне, пошук. Гісторыя без відавочнага прытчавага выніку, дакладнай логікі і стандартнай мадэлі развіцця — яна ў пэўным сэнсе сімвалізуе, што трактоўкі і разуменне не могуць быць адназначнымі. Рэлігійны, кажуць, вестэрн. Галоўнае ў «Мімозах» — не вынік, а сам пошук, бо ён, трэба разумець, становіцца першапачатковым. Сам Лакс праз гэта праходзіць навобмацак, імправізацыйна, інтуітыўна — але ў дачыненні да стварэння фільма дыспазіцыя мяняецца, бо ў адрозненне ад жыццёвага адказу рэжысёр ведае, як стварыць сапраўднае кіно. Таму шлях у фільме становіцца самакаштоўнай з'явай.

А з той нагоды, што сам «пошук» — нешта недакладнае, няўнае, неадчувальнае, карціна яму адпавядае і ў нейкай ступені сыходзіць ад рэальнасці. Калі фільм Рыверса становіцца побач з «Мімазамі», ён на гэты пошук адказвае цытатай аднаго з персанажаў, чытаць якую трэба адназначна: за дзёрзкі імпэт засведчыць сваё разуменне жыцця, рэлігіі, маралі і іншых складаных катэгорый чалавек можа і паплаціцца. Сэнс дарогі — у дарозе.

Ірэна КАЦЯЛОВІЧ. katsyalovich@zviazda.by

■ Словы на ўспамін

«Гудзевічы — гэта музей. Музей — гэта Белакоз»

3 жыцця пайшоў выдатны краязнавец Гродзеншчыны

Гэтымі днямі не стала слыннага настаўніка і краязнаўца Алесь Белакоза. Сапраўдны патрыёт, адданы руплівец на ніве беларускай справы, за сваё жыццё ён паспеў шмат чаго зрабіць і пакінуць яскравы след. Яму было 88 гадоў.

Алесь Белакоз — стваральнік Гудзевіцкага літаратурна-краязнаўчага музея — адзінага школьнага музея, які мае статус дзяржаўнага. Але, самае галоўнае, праз вывучэнне роднага краю ён выхаваў не адно пакаленне людзей, апантаных даследаваннем Бацькаўшчыны і літаратурнай справай.

— Ён заснавальнік і стваральнік нашага музея. Светлы чалавек. Памяць пра яго будзе захоўвацца, пакуль існуе наш музей, — кажа дырэктар Гудзевіцкага дзяржаўнага літаратурна-краязнаўчага музея Кацярына БАСІНСКАЯ, і ў голасе яе чуецца сапраўдны сум. — Ён здолеў знайсці і аб'яднаць усіх аднадумцаў. Яго справа і сёння жыве. Мы будзем працягваць яе. Гудзевічы — гэта музей. Музей — гэта Белакоз... Усё пачалося яшчэ ў 1965 годзе, калі ён адкрыў кабінет беларускай мовы і літаратуры. Ужо ў 1968 годзе была разгорнута першая экспазіцыя. У 1984 годзе пасля рамонт пачалі працаваць чатыры экспазіцыйныя залы. У 1990 годзе музей атрымаў статус дзяржаўнага, былі адкрыты залы лёну, ткацтва, народнай медыцыны, гісторыі Гудзевічаў... Гэта не мемарыяльны музей, прысвечаны аднаму чалавеку. Гэта музей пра ўсіх беларусаў, які прапагандуе нашу культуру і самабытнасць.

У свой час, распачынаючы работу ў музеі, Алесь Белакоз наладзіў адметную форму працы — перапіску сваіх вучняў з вядомымі пісьменнікамі, кампазітарамі, мастакамі, артыстамі. «Яны дасылаюць ім лісты, — казаў Алесь Мікалаевіч у адным са сваіх інтэрв'ю. — А гэта запамінаецца, пакідае след у жыцці чалавека. Я імкнуўся выхаваць праз музей беларускіх патрыётаў....»

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ. nina@zviazda.by